



Vlaams
Parlement

stuk **1532** (2011-2012) – Nr. 1
ingediend op 16 maart 2012 (2011-2012)

Gedachtewisseling

over het werkdocument van de Europese Commissie
'Analysis of options beyond 20%
GHG emission reductions: Member States results'

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur,
Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door mevrouw Tine Eerlingen

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Bart Martens.

Vaste leden:

de heren Robrecht Bothuyne, Lode Ceyskens, de dames Tinne Rombouts, Valerie Taeldeman;
mevrouw Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, de heer Pieter Huybrechts, mevrouw Marleen Van den Eynde;
de dames Gwenny De Vroe, Mercedes Van Volcem;
mevrouw Michèle Hostekint, de heer Bart Martens;
mevrouw Tine Eerlingen, de heer Wilfried Vandaele;
de heer Ivan Sabbe;
de heer Hermes Sanctorum.

Plaatsvervangers:

de dames Karin Brouwers, Veerle Heeren, de heren Johan Sauwens, Jan Verfaillie;
mevrouw Katleen Martens, de heren Wim Van Dijck, Wim Wienen;
de heren Karlos Callens, Dirk Van Mechelen;
de heer Steve D'Hulster, mevrouw Els Robeyns;
de heer Mark Demesmaeker, mevrouw Liesbeth Homans;
de heer Boudewijn Bouckaert;
de heer Dirk Peeters.

INHOUD

I.	Uiteenzetting door de heer Stefaan Vergote	4
1.	Situering.....	4
2.	Klimaat- en energiepakket.....	4
3.	Mededeling Europese Commissie van mei 2010.....	5
4.	Doelstelling voorbij 20 percent: resultaten per lidstaat	6
5.	Conclusies	8
II.	Bespreking	9
1.	Vragen en opmerkingen van de leden.....	9
2.	Antwoorden van de spreker	9
	Gebruikte afkortingen	11

Op 6 maart 2012 organiseerde de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed een gedachtewisseling met de heer Stefaan Vergote, afdelingshoofd Strategie en economische beoordeling van DG Klimaatactie van de Europese Commissie, over het werkdocument van de Europese Commissie 'Analysis of options beyond 20% GHG emission reductions: Member States results'.

I. UITEENZETTING DOOR DE HEER STEFAAN VERGOTE

De heer *Stefaan Vergote* geeft toelichting bij het werkdocument van februari 2012, waarin de Commissie haar analyse voorstelt over de kosten en baten per lidstaat om de overstap te maken van een reductiedoelstelling voor de uitstoot van broeikasgassen van 20 percent naar een reductiedoelstelling van 30 percent. De spreker wijst vooreerst op de complexiteit van de analyse, aangezien rekening moet worden gehouden met een consistente analyse voor 27 lidstaten.

1. Situering

De heer *Vergote* wijst op twee belangrijke documenten die dit werkdocument voorafgingen. In de eerste plaats is er het klimaat- en energiepakket van de EC, 'Climate Action and Renewable Energy Package', dat werd goedgekeurd in december 2008. Het pakket stelt voor de uitstoot van broeikasgassen in 2020 een reductie voorop van 20 percent ten opzichte van 1990. Eveneens in 2020 moet het aandeel hernieuwbare energie 20 percent uitmaken van de totale energievoorziening.

Een tweede document, mededeling COM(2010)265 van de Commissie, dateert van mei 2010 en is een eerste analyse van de kosten en baten op Europees niveau om de reductiedoelstelling voor de uitstoot van broeikasgassen van 20 op 30 percent te brengen. Na deze mededeling kreeg DG CLIMA de opdracht om deze analyse verder in detail uit te werken voor de lidstaten.

2. Klimaat- en energiepakket

Als achtergrond schetst de heer Vergote dat in de EU de uitstoot van broeikasgassen, inclusief de luchtvaartsector, in 2010 14 percent lager lag dan in 1990. In diezelfde periode steeg het bnp van de EU-27 met 40 percent. Dat wijst erop dat de EU erin geslaagd is om de uitstoot van broeikasgassen te ontkoppelen van de economische groei.

Een reductie met 20 percent ten opzichte van 1990 betekent een reductie met 14 percent ten opzichte van 2005. Deze reductiedoelstelling is opgedeeld in twee delen.

Enerzijds is er het emissiehandelssysteem of ETS, dat ongeveer 50 percent van de emissies in Europa behelst, en een consistent wetgevend kader vormt voor alle grote industriële bedrijven in Europa. Doelstelling is een reductie met 14 percent ten opzichte van 2005. De spreker stipt daarbij twee wijzingen aan die vanaf 2013 van kracht worden en belangrijk zijn voor een open economie als de Vlaamse. Er zullen verplichte veilingen voor de elektriciteitssector ingevoerd worden, dus, met uitzondering van een overgangperiode voor enkele lidstaten, zullen elektriciteitsproducenten geen gratis emissierechten meer hebben. Voor de gratis emissierechten voor industriële bedrijven wordt een systeem van geharmoniseerde benchmarks over heel Europa ingevoerd.

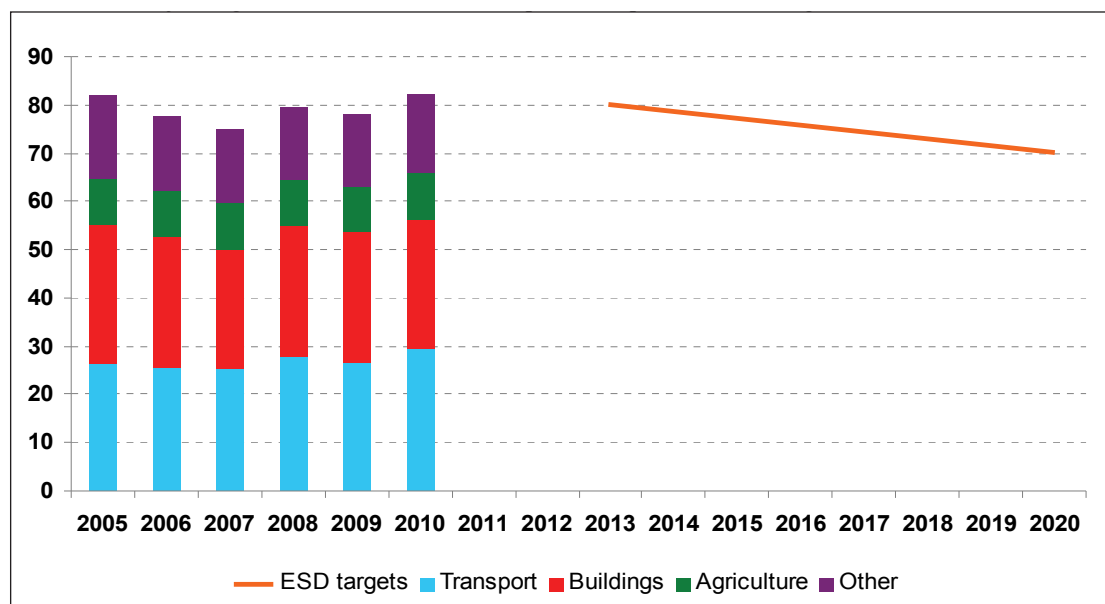
Anderzijds is er de non-ETS-sector – landbouw, transport behalve luchtvaart, gebouwenverwarming en de afvalsector – die samen eveneens ongeveer 50 percent van de broeikasgasemissies vertegenwoordigen, en waarvoor een reductiedoelstelling van 10 percent ten opzichte van 2005 vooropgesteld wordt. Hiervoor zijn er voor elke lidstaat doelstellingen vastgelegd, die variëren van min 20 percent voor de rijkste landen tot plus 20 percent voor de armste landen.

Het klimaat- en energiepakket slaagde er volgens de heer Vergote in om kostenefficiëntie en een billijke verdeling van de inspanningen tussen de lidstaten te combineren. Indien enkel kostenefficiëntie in rekening zou worden gebracht, waarbij bijvoorbeeld voor alle lidstaten een CO₂-prijs van 25 euro geïmplementeerd zou worden, blijkt dat de kosten per lidstaat sterk verschillen. Armere lidstaten zouden een grotere kost hebben (uitgedrukt in percentage van het bnp) dan de rijkere lidstaten.

Vandaar de noodzaak om naast de kostenefficiëntie ook aandacht te hebben voor een faire verdeling van de lasten. Dat werd volgens de spreker bereikt door het emissiehandels-systeem op een geharmoniseerde manier te implementeren: alle bedrijven in Europa worden op dezelfde manier behandeld. Er is daarnaast ook flexibiliteit ingebouwd in de non-ETS, waardoor handel tussen de lidstaten mogelijk is. Deze maatregelen werden geïmplementeerd in de nationale doelstellingen per lidstaat, de nationale doelstellingen voor hernieuwbare energie en door een kleine herverdeling van de emissierechten die elk land mag veilen: 12 percent van de emissierechten van elk land werd herverdeeld naar de armere lidstaten, waardoor de armere lidstaten iets meer emissierechten bekomen. De heer Vergote merkt op dat België de eerste 10 percent van die herverdeling niet moest bijdragen, omdat de analyse van de Commissie aangaf dat België met vrij hoge kosten wordt geconfronteerd.

België heeft een reductiedoelstelling van 15 percent ten opzichte van 2005, zoals opgenomen in de EU 2020-strategie, die wordt opgevolgd door het Europees ‘semester’, het kader voor de afstemming van het economisch beleid van de EU-lidstaten. Binnen een lineair traject is een jaarlijkse bindende doelstelling vastgelegd, evenwel met flexibiliteit inzake tijd, flexibiliteit tussen de lidstaten en een beperkte mogelijkheid om internationale kredieten (CDM) te kopen.

Met onderstaande tabel schetst de heer Vergote de Belgische emissierapportering voor de non-ETS. De lijn vanaf 2013 geeft het bindend traject weer om in 2020 een emissiereductie van 15 percent te realiseren. De spreker stelt dat in de periode 2005-2010 de reductie vrij beperkt was, waarbij hij wel opmerkt dat er in 2008, 2009 en 2010 vrij strenge winters waren, wat een impact had op de emissie van gebouwen.



3. Mededeling Europese Commissie van mei 2010

In die mededeling stelt de Europese Commissie vast dat er in eerste instantie door de economische crisis al belangrijke reducties gebeurd zijn na 2005. Er is nu al een reductie

van 14 percent gerealiseerd, dus de doelstelling van -20 percent is volgens de heer Vergote dichtbij.

Er zijn daarnaast natuurlijk ook belangrijke inspanningen geleverd door de lidstaten, en ook de olie- en gasprijzen zijn sterk gestegen, wat automatisch zorgt voor maatregelen inzake energie-efficiëntie.

Door de economische crisis waren er in fase 2 van het emissiehandelssysteem (2008-2012) belangrijke, onvoorziene overschotten. Het gaat naar schatting om 5 tot 8 percent van de totale beschikbare emissierechten, die overgedragen kunnen worden naar de periode 2013-2020. Dat heeft volgens de spreker een belangrijke impact op de prijs van CO₂. Op zich is dat een goede zaak, want in tijden van economische crisis worden bedrijven geconfronteerd met een lagere kost. Maar overschotten gedurende een langere periode zullen de incentive van het emissiehandelssysteem om te investeren in nieuwe technologieën verkleinen.

Waar vroegere analyses ervan uitgingen dat de CO₂-prijs in het emissiehandelssysteem 30 euro zou bedragen, wordt de prijs tegen 2020 nu geschat op 16,5 euro. Ook de de CO₂-prijs in de niet-ETS-sectoren wordt heel laag ingeschat. De analyse van DG CLIMA gaf aan dat de prijs opnieuw op 30 euro zou komen als de reductiedoelstelling op 30 percent wordt gebracht tegen 2020, waarbij 5 percent via internationale emissiekredieten gehaald wordt.

De heer Vergote schetst dat initieel werd verwacht dat het klimaat- en energiepakket in 2020 ongeveer 70 miljard euro zou kosten, of ongeveer 0,45 percent van het bnp van de EU. De huidige analyse toont aan dat die prijs duidelijk lager zal liggen, namelijk op 0,3 percent van het bnp. Als wordt overgestapt naar een reductiedoelstelling van 30 percent wordt de kostprijs geschat op iets meer dan 0,5 percent van het bnp van de EU.

De spreker verduidelijkt dat bepaalde voordelen die het gevolg zijn van acties rond klimaatverandering (een verbeterde bevoorradingszekerheid, de versnelling van innovatie in de energiesector, in de auto-industrie en in de gebouwensector) niet in de cijfers zijn opgenomen. Ook belangrijke financiële voordelen inzake sociale zekerheid en luchtkwaliteit (gezondheid) zijn niet in rekening gebracht in dit cijfer. Directe financiële baten door een verminderd energieverbruik zijn wel opgenomen in deze cijfers

4. Doelstelling voorbij 20 percent: resultaten per lidstaat

De heer Vergote beklemtoont dat de resultaten per lidstaat, evenals het globale resultaat voor de EU van het reductiescenario met 30 percent, geen voorspelling van de kost zijn. Het is een projectie op basis van bepaalde veronderstellingen, bijvoorbeeld van de olieprijs en de toekomstige economische groei. Met de resultaten kan een vergelijking gemaakt worden met een scenario van ongewijzigd beleid, wat de beleidsmakers helpt om de kosten en de baten van verschillende beleidsopties beter te begrijpen.

De spreker stipt ook aan dat het een analytisch werkdocument is dat moet helpen om de Europese wetgevende organen te informeren, en geen voorstel van de Commissie.

De kost van het huidige klimaat- en energiepakket bedraagt ongeveer 0,3 percent van het bnp van de EU. Als de doelstelling enkel wordt gehaald op basis van kostenefficiëntie valt de kost voor de rijkere lidstaten iets lager uit dan voor de armere lidstaten, merkt de heer Vergote op. Maar zowel de kost op zich als het verschil tussen de lidstaten is kleiner geworden ten opzichte van 2008 toen het pakket werd goedgekeurd. In het huidige pak-

ket zijn al maatregelen opgenomen om de herverdeling tussen de lidstaten op te vangen. Uit de analyse blijkt dat de herverdeling nog steeds werkt, want het zorgt ervoor dat de kost voor de armere lidstaten (0,23 percent) iets lager uitvalt dan voor de rijkere lidstaten (0,29 percent). De heer Vergote merkt daar wel bij op dat er binnen de groep van armere of rijkere lidstaten ook meer diversiteit merkbaar is. Voor België bedraagt de kost in beide scenario's 0,35 percent van het bnp.

De herverdeling werkt, maar de voordelen zijn voor sommige lidstaten iets beperkter. De heer Vergote geeft daar twee redenen voor. De herverdeling van de veilingrechten brengt natuurlijk minder op voor de armere lidstaten, aangezien de CO₂-prijs per emissierecht wordt geschat op 16 euro, waar vroeger een prijs van 30 euro werd verwacht. Ook de mogelijke handel tussen de lidstaten in de non-ETS-sectoren brengt minder op voor de nieuwe lidstaten door de lagere CO₂-prijs.

In de analyse van DG CLIMA wordt de reductiedoelstelling van 30 percent gerealiseerd door 25 percent interne reductie. In dat scenario (kostenefficiëntiedoelstelling, dus gelijke CO₂-prijs voor iedereen) komt de kost op 0,45 percent van het bnp van de EU, met 0,43 percent voor de rijkere landen en 0,60 percent voor de armere landen. Door het minder energie-efficiënte en meer koolstofintensieve karakter van de armere landen moeten zij meer investeren, en dat zorgt voor iets meer kosten.

Om deze analyse om te zetten in beleid, moeten volgens de spreker twee belangrijke veronderstellingen worden gemaakt, waarvoor in de analyse van de Commissie een voorbeeld werd opgenomen. De eerste veronderstelling gaat ervan uit dat in de non-ETS elke lidstaat de reductiedoelstelling met eenzelfde aandeel verhoogt. Voor België zou dat een aanpassing van de reductiedoelstelling van min 15 percent naar min 21 percent betekenen. De tweede veronderstelling stelt dat, om in het emissiehandelssysteem een strengere doelstelling te realiseren, een aantal emissierechten verminderd moeten worden. Als de gratis emissierechten voor de industrie behouden worden, moet de vermindering gebeuren bij de emissierechten die elk land kan veilen. In het voorbeeld in het werkdocument zouden enkel de rijkere lidstaten daartoe bijdragen.

Met onderstaande tabel maakt de heer Vergote het verschil duidelijk tussen het halen van de verhoogde reductiedoelstelling op basis van kostenefficiëntie en na de herverdeling op basis van de twee veronderstellingen:

<i>% van het bnp in 2020, vergeleken met de basislijn</i>	<i>25% interne emissiereductie</i>	<i>voorbeeld 30% reductie met herverdeling</i>
<i>EU</i>	<i>0,45%</i>	<i>0,50%</i>
<i>rijkere lidstaten</i>	<i>0,43%</i>	<i>0,52%</i>
<i>armere lidstaten</i>	<i>0,60%</i>	<i>0,29%</i>

De verhoging van de kost voor de EU – van 0,45 naar 0,50 percent – wordt verklaard door de kosten voor het kopen van emissierechten in het buitenland, want in het 30%-scenario wordt rekening gehouden met 25 percent interne reductie. De spreker besluit uit het voorbeeld dat er op deze basis een ruime compensatie is voor de armere landen.

De heer Vergote gaat ook in op de inkomsten uit veilingrechten voor alle lidstaten:

<i>(miljoenen euro aan prijzen van 2008, zonder luchtvaart)</i>	<i>20% reductie o.b.v. aandeel van elke lidstaat in de emissies (2005)</i>	<i>20% reductie volgens aandeel lidstaten o.b.v. klimaat- en energiepakket (2008)</i>	<i>30% reductie, met de in het voorbeeld aangegeven herverdeling</i>
<i>EU</i>	<i>21.203</i>	<i>21.203</i>	<i>28.524</i>
<i>rijkere lidstaten</i>	<i>16.125</i>	<i>14.640</i>	<i>16.511</i>
<i>armere lidstaten</i>	<i>5.078</i>	<i>6.563</i>	<i>12.012</i>

In het 30 percentscenario uit het voorbeeld zouden de inkomsten voor de armere lidstaten duidelijk stijgen, concludeert de heer Vergote. Een gelijkaardige ontwikkeling zou zich voordoen in de non-ETS.

Ook de recente voorstellen van de Europese Commissie over het EU-budget voor de periode 2014-2020 zijn volgens de spreker van belang. Hoewel in deze cijfers niet wordt verwezen naar het EU-budget, zorgt dat budget wel voor belangrijke transfers naar de armere lidstaten. Het is volgens de heer Vergote van belang te vermelden dat in de structuurfondsen belangrijke sommen gaan naar 'low income convergence regions', voornamelijk nieuwe lidstaten en bepaalde regio's, maar dat deze middelen geïnvesteerd moeten worden in hernieuwbare energie en energie-efficiëntie. Daarnaast zijn er de cohesiefondsen, specifiek voor de armere lidstaten, waardoor 68 miljard euro in milieu en transport wordt geïnvesteerd. Over deze voorstellen van de Commissie lopen de onderhandelingen met de Raad en het Europees Parlement.

De heer Vergote focust nog op de kosten van de verhoogde reductiedoelstelling, als de vermindering van de kosten voor het verbeteren van de luchtkwaliteit in rekening wordt gebracht.

<i>Additionele systeemkosten t.o.v. basislijn, % bnp 2020</i>	<i>30%</i>	<i>verminderd met een lage schatting van de besparingen door de beperking van de luchtvervuiling</i>	<i>verminderd met een hoge schatting van de besparingen door de beperking van de luchtvervuiling</i>
<i>EU</i>	<i>0,45%</i>	<i>0,40%</i>	<i>0,37%</i>
<i>rijkere lidstaten</i>	<i>0,43%</i>	<i>0,40%</i>	<i>0,37%</i>
<i>armere lidstaten</i>	<i>0,60%</i>	<i>0,44%</i>	<i>0,36%</i>

5. Conclusies

Dit rapport levert volgens de heer Vergote een bijdrage voor het debat tussen de lidstaten. Indien de EU de beslissing neemt om de doelstelling op te trekken, zal opnieuw gediscussieerd worden over de herverdeling van de lasten. Het was de verwachting dat de veiling van emissierechten belangrijke inkomsten zou genereren voor de overheden, wat van belang is om een bepaald klimaatbeleid te kunnen voeren. In het kader van het klimaat- en energiepakket heeft elke lidstaat beloofd dat 50 percent van de inkomsten van de emissiehandel gespenseerd zou worden aan acties inzake energie-efficiënte en hernieuwbare energie. Maar die inkomsten voor de lidstaten zullen sterk gereduceerd worden.

De heer Vergote wijst tot slot nogmaals op het belang van de emissiehandel in Europa, in het bijzonder voor Vlaanderen en België. Het is een systeem dat alle bedrijven in Europa op dezelfde manier behandelt en efficiënte bedrijven belooft. Als het systeem onvoldoende reducties genereert, ontstaat het risico dat het beleid meer gefragmenteerd wordt en lidstaten op eigen houtje al dan niet maatregelen nemen. Het is dus van belang om het emissiehandelssysteem goed te laten werken en het een bijdrage te laten leveren in de reductie van de emissies.

II. BESPREKING

1. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer *Hermes Sanctorum* stelt vast dat elk hoofdstuk van de studie een apart onderdeel behandelt: de gezondheidsvoordelen, beperking van brandstofuitgaven, systeemkosten enzovoort. De spreker vraagt naar een algemeen financieel overzicht voor beide reductiescenario's waarin alle elementen worden meegerekend.

De heer *Wilfried Vandaele* stelt dat een reductiedoelstelling van 30 percent zeker niet onbespreekbaar is. De genoemde voordelen van dit scenario zijn gekend, maar voor Vlaanderen die stap zet, moet volgens de spreker eerst gekeken worden naar de internationale context. Niet alleen de Europese partners zijn relevant, er moet ook gekeken worden naar de groei landen. De heer Vandaele wil rekening houden met de concurrentiepositie van Vlaanderen en eerst duidelijkheid verwerven over de verdeling van de lasten binnen België.

De heer *Robrecht Bothuyne* vraagt meer concrete informatie over de impact van de nieuwe reductiedoelstelling op België. De Europese Commissie probeert om de armere lidstaten te overtuigen met dit voorstel. Het is voor de spreker van belang, onder andere met het oog op onze concurrentiepositie, om de impact op België goed te bestuderen.

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* vraagt of de Europese intentie om de reductiedoelstelling op 30 percent te brengen een gevolg is van de klimaatconferentie in Durban, en wat het standpunt is van andere industrielanden.

Het lid meent dat het onderscheid tussen rijkere en armere landen relatief is, aangezien onder de noemer 'armere landen' ook een aantal groei landen vallen, waarnaar Belgische bedrijven volop uitwijken. Werd de mogelijke impact onderzocht op de zogenaamde rijkere landen en het vestigingsbeleid van bedrijven?

Mevrouw Van den Eynde vraagt ook meer informatie over de geleverde inspanningen van elke lidstaat, welke objectieven zijn gehaald, en wat daarbij het aandeel was van de emissierechten.

2. Antwoorden van de spreker

De heer *Stefaan Vergote* geeft meer duiding bij de manier waarop de berekening van de totale kost gebeurt. De kost van het klimaat- en energiepakket van 0,3 percent van het bnp en de kost van een reductiedoelstelling van 30 percent van 0,5 percent van het bnp geven weer wat alle energieconsumenten extra betalen voor de energiediensten. De analyse bekijkt de situatie vanuit het standpunt van de energieconsument. Dus bijvoorbeeld kosten voor investeringen in hernieuwbare energie die een energieproducent maakt, worden doorgerekend aan de consument. De extra kost van bijvoorbeeld een meer energie-efficiënte auto wordt eveneens meegerekend. Ook de besparingen van deze auto, met name minder brandstofverbruik, zijn meegerekend in de kost.

De spreker maakt duidelijk dat het niet gaat om een vermindering van het bnp. Het gaat om een hogere prijs die de maatschappij betaalt voor een bepaalde dienst. De eigenlijke

impact op het bnp is niet berekend. Dat zou moeten gebeuren met macro-economische analyses die in rekening brengen hoe de emissierechten, die betaald worden door de bedrijven aan de overheid, worden gerecycleerd in de economie. De analyses van DG CLIMA geven aan dat, als geveilde emissierechten door de overheid op een budgetneutrale manier worden gebruikt – en het geld dus wordt teruggegeven aan de bedrijven door bijvoorbeeld de lasten op arbeid te verlagen – er een positief effect is op het vlak van tewerkstelling.

De macro-economische effecten zijn dus niet opgenomen in de studie, maar moeten worden berekend op basis van de beslissingen van de overheid over bijvoorbeeld de veilingrechten en de CO₂-taks.

In de cijfers is bijvoorbeeld slechts beperkt rekening gehouden met de verbetering van de luchtkwaliteit. Het is volgens de heer Vergote methodologisch niet evident om die cijfers te combineren. Bevoorradingszekerheid is eveneens een voordeel, maar ook daarvan is de kostprijs moeilijk in te schatten, dus werd dat niet meegerekend. Hetzelfde geldt voor innovatie.

De heer Vergote gaat in op de cijfers voor België. In het huidige klimaat- en energiepakket is de kostprijs voor België 0,35 percent van het bnp, waar het EU-gemiddelde 0,30 percent is. Ook in het min 30%-scenario ligt de kostprijs voor België net iets boven het Europese gemiddelde van 0,50 percent.

De spreker bevestigt dat het standpunt van de Europese Raad tot nu toe erin bestaat dat Europa zich engageert voor een reductiedoelstelling van 30 percent, op voorwaarde dat ook derde landen meer ambitieuze doelstellingen vooropstellen. De vaststelling van de Raad en het Europees Parlement is dat die voorwaarde nog niet is vervuld.

In de studies van de Europese Commissie wordt steeds nagegaan wat de implementatie van bepaalde wetgeving in Europa betekent voor de concurrentiekracht van de grootindustrie. Voor de bescherming van de industrie is de beslissing genomen om emissierechten op basis van benchmarks gratis te geven aan grootindustriële bedrijven.

De spreker stelt nog – verwijzend naar de opmerking dat groeilanden als armere landen worden beschouwd, waardoor binnen Europa verschuivingen kunnen ontstaan – dat in het emissiehandelssysteem alle bedrijven in Europa op dezelfde manier worden behandeld. De solidariteitsmechanismen situeren zich in de non-ETS-sectoren, of op het niveau van de lidstaten (verdeling van de veilingrechten). De activiteiten in die sectoren zijn toch afhankelijk van wat de consumenten kunnen betalen, waarbij de spreker erop wijst dat het gemiddelde inkomen per hoofd van de bevolking in Oost-Europa soms lager ligt dan 10.000 euro, terwijl dat bij ons tussen de 25.000 en 30.000 euro bedraagt.

Bart MARTENS,
voorzitter

Tine EERLINGEN,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

bnp	bruto nationaal product
CDM	Clean Development Mechanism
CO ₂	koolstofdioxide
DG	directoraat-generaal
EC	Europese Commissie
ETS	emissions trading system
GHG	greenhouse gas (broeikasgas)